



KASDIENYBĖ IR REALYBĖ

Is pirmo žvilgsnio atrodo, kad tarp kasdienybės ir realybės savoku nėra didelio skirtumo, nes nieko gal nėra realios, visu labiau jauciamo ir suprantamo, kaip pilkoji nuobodžioji kasdienybė, ypač mūsų stovyklų gyvenime. Esame „atsarginiai“, „uzmetu ant auksto“ daiktų padėtyje, kurie kol kas niekam nereikalingi, kuriais niekas nesinaudoja, bet laiko ir išlaiko tikslui, kuris ir mums patiems dar nėra aiškus.

Nereiktu apie tai daug kalbėti, jei mes savo kasdienybėje neužmirštume tikrovės; neužmirštume realybės. Taciau mes, deja, užmirštame ir tatau mums patiems gali brangiai atsieiti.

Aiskus dalykas, kad neveiklumo busena veikliams žmonėms yra nenormali. Ji neįprasta mūsų ukininkams, pratusiems kasdien nuo ryto ligi vakaro kelti su gamta dėl duonos kasnio, neįprasta ji ir tiems, kurie buvo prate panasia kova testi mieste su daiktais, medžiagomis ir sau panasiais, tik gal kitos partijos, kitu pažiūru ar kitu siekimu, žmogėmis.

Duona ir net visa išlaikyma gauname veltui ir su savo energija atsiduriame buklėje sunkiai tempusio vezimo arkliai, kuriam kažkas staiga nupioję valkčius: kruvis, nasta atkrito, bet nestebetina, kad dėl to daugeliui teko suklupti ar net persiversti. Ir mes turime nemazai jau suklupusių bei persivertusių ir dar apstulbusių, nežinančių, kas atsitiko ir ka toliau veikti.

Dazno, Lietuvoj pazinto žmogaus, dabar nebegalima atpažinti jį persivertęs. Daznas ukininkas, darbininkas pasidarė degtindaris, spekulantas bei nuolatinis vokisku karciamu svecias. Dalis inteligentu pradėjo su žiburiu ieskoti sau „idėjinių“ ir kitokių priesu, kad turėtų su kuo dėl nieku pasigincyti, pasipykti ir tokiu budu užpildyti tuscia savo kasdienybę, islieti energija ir, gal but, rasti malonum toje nuotakoje, kuri atsiranda, kai žmogus gali sau pasisakyti: „O vis tik as laimėjau“, nors tas laimėjimas nebutu nė kiek vertas.

Išleide i kasdienius savo neva rupescius, užpilde savo kasdienybę iki gyvo kaulo igrisusiais kaimynais, bulvėmis, silkėmis, darželiais su 5 kopustais ir dar bala žino kokiomis „aktualijomis“, mes pamirštame tikraja, astrija realybę, pamirštame, kad esame pabėgėliai is bibliskosios XX amžiaus (po Kristaus) Egipto žemės, is „namu nevalios“, kur visa tauta pavergta valstybiniam kapitalizmui ar kitoms modernioms piramidėms statyti. Budami uz keliu desimtu ar simto kilometru nuo pavyzdingo budrumo ir organizacijos „stebėtoju“, mes vaizduojamės istruke is „viespaties akiu ir ausu“ prieziuros ir elgiamės, lyg jos nė pasaulyje nebutu. Daznai pesamės, kaip pavaršingi teterviniai, nebejusdami, kad medžiotojas gal uz keliu žingsniu.

Tuo tarpu realybė aiski: ten norima mums visiems sudaryti bylas, kaip nusikaltėliams, ten norima net inkriminuoti musu globėjus, kam jie tokius, kaip mes, is viso dar laiko. O cia patys musu globėjai taip pat, žisku, mus stebi ir galvoja, ka su tuo nereikalingu, net nelabai maloni karo paveldėjimu daryti. Tiek Vokietijos, tiek Austrijos laikrasciuose mes nesame palankiai vaizduojami, ir tai nevisai be pagrindo. Kad musu elgesys musu likimui turi ir dar turės lemiamos reikšmės, to negincys nė vienas, kas nesibijo pažvelgti žiauriai tikrovei i akis. Argi mes patys i savo Lietuva butume panorėję isileisti kokius nuskurdusius dykduonius, kombinatorius, girtuoklius ir pestukus?

Pazvelgus realiai i musu gyvenima, darosi is viso nebeaisku, kodėl Petras nepatenkinas Kaziu, o Kazys Jonu. Ar vienas maitinasi ne is to paties katiolo, kaip ir kitas? Ar vienas turi vila, fabrika, dvara, o kitas privalo jam dirbti? Ar gal Kazys priklauso valdancijai partijai, kuri diktatoriškai kitus skriaudzia? Atrodo, kad ne. Realybė rodo, kad bendro likimo mes esame visiskai, kiek tik materialiai galima, sulyginti. Ir vis delto kasdienybėje prasikisa

pavydai, neapykanta, pagieža. Kas dar keisčiau, kad tai islenda dažnai is po geru, dar Lietuvoj isigytu, drabuziu, kad tai kyla is žmonių, kuriais Lietuvoj gal kiti turėjo pagrindo rimtai nusiskusti...

Kam tatau nesa nauda ir kieno maluna toks keliamas vėjelis suka?

Ar neužsimirštame, kas esame, kur esame ir kur dar teks buti?

Ar siuo lemiamu metu ir siose palankiose sąlygose negalime bent priartėti prie tos vienybės, apie kuria svajojo Basanavicius ir Kudirka?

Kodėl leidžiame sau liuksusa dėl kasdieniu smulkiu reikaliuku ar ginceliu užsimiršti tikrove ir sudruminti savo ir broliu ranybe, santaika ir sugyvenima?

Juk negyvename patys vieni nuosaloj saloj, o esame viso pasaulio, ne tik draugu ir globėju, bet ir priesu, sekami ir stebimi.

Zinoma, negalime visa laika aimanuoti dėl savo likimo, negalime visa laika tik dairytis ausis suglaustėmimas ju nepakeitė, lyg to viso nei buti ne, kaip žukiai kopustuose. Žmogus privalo bent valandėlei prasiblaivyti ir užsimiršti. Bet tam yra užtenkamai kitu budu ir priemoniu. Tarp kita ko kai kada tam gali tiktai ir pasigincijimas, bet tokiu atveju cia bus esminis skirtumas nuo to, ka mes pas save matome. Kas gincijasi tik tam, kad užsimirštu ir prasiblaivytu, o ne užsimiršta, kad gincytusi, intriguotu ir gal „laimetu“, tas dar nėra praradęs realybės jausmo ir juo niekuomet neteks rimtai nusiskusti. Priesingai, jo neva „veikimas“ suteiks kitiems tik skanaus juoko ir prablaivys pilka kasdiene nuotaika.

Taciau rimtu nesutarimu, nesantaikos ar net neapykantos mums reikia vengti, kaip ugnies, nes siuo atvilgiu visi gyvename susigrude po vienu stogu, ir tai dar siaudiniu. O kas gyvena siaudinėje palėpėje, tas ne tik pats negali su ugnimi svaistytis, bet ir kitus privalo nuo to ispėti ar sudrausti.

PRASIDEJO TAIKOS KONFERENCIJA

Liepos 29 d. pagaliau prasidėjo senai lauktoji Paryžiaus taikos konferencija, turinti padėti pirmąjį kertinį akmenį pasaulio taikai. Tiesa, svarbiausieji klausimai Vokietija ir Austrija neieina i konferencijos dienotvarkę ir dar nežinia, kada siemet ar kitamet didieji „keturi“ atmegs si sunkiai atmezgama mazga. Bet tai dar ateities dalykas. Kol kas 21 valstybės konferencija svarstys tikrai keturiu didziuju valstybiu užsienio reikalų ministeriu paruosius taikos sutarciu projektus su Vokietijos satelitais — Italija, Vengrija, Rumunija, Bulgarija bei Suomija.

Kas priklauso prie tu 21? Tai tos valstybės, kurios aktyviai buvo prisidėjusios prie karo Europoje: 1) Didžioji Britanija (delegacijos pirmininkas — ministras pirmininkas Attlee — užsienio reikalų ministras Bevinas dėl ligos tegalėsias dalyvauti vėliau), 2) Amerikos Jungtinės Valstybės (užsienio reikalų ministras Kong Si Tsi ir Europos reikalų departamentinis ir užsienio reikalų ministras Bidault), 4) Tarybu Sąjunga (užsienio reikalų ministras Molotovas su pavaduotoju Visinskiu), 5) Kinija (užsienio reikalų ministras Kong Si Tsi ir Europos reikalų departamentinis direktorius U Nan Ju), 6) Belgija (ministras Spaak), 7) Olandija (užsienio reikalų ministras baronas Van Boetzelaer), 8) Norvegija (Lange ir Hambro), 9) Lenkija (užsienio reikalų ministras Rzymowski su pavaduotoju Modzelewskiu), 10) Cechoslovakija (užsienio reikalų ministras Jan Masarykas), 11) Jugoslavija (Kardel), 12) Graikija (ministras pirmininkas Tsaldaris su Dragumis). Dalyvauja visos Britu dominijos: 13) Kanada (ministras pirmininkas Mackenzie King), 14) Australija (užsienio reikalų ministras dr. Evatt), 15) Pietu Afrikos joji Zelandija ir 17) Indija. Be to, dvi Tarybu Sąjungos respublikos — 18) Gudija bei 19) Ukraina.

ir pagaliau — 20) Brazilija (užsienio reikalų ministras de Fontura) bei neguso krastas 21) Etiopija (Abisinija).

Viso i Paryziu suvaziave apie 1500 delegatu ir ekspertu. Bene gausingiausia delegacija atsivezes Molotovas. I ja ieina Sovietu ambasadoriai Londone (Gusevas), Paryziuje (Bogomolovas) ir Vasingtone (Novikovas). Be to, pirma karta sovietu delegacijon ieisia ir Lietuvos, Estijos ir Latvijos „užsienio reikalų ministrai“ — Rotomskis, Valeskalm ir Kruss.

Konferencija, kaip tai pabrėžė ir Bidault atidarymo kalboje, galėsianti laisvai svarstyti bet kuriuos jai patiekus pasiulymus-taigi, galės buti keiciama tiek keturiu didziuju pasiulyta procedūra, tiek patys taikos sutarciu projektai. Si galimuma ypac iskelė po Bidault kalbės dr. Evatt.

Konferencijos pirmininku isrinktas Bidault. Be to, pirmajame posėdyje isrinktos mandatu patikrinimo ir reguliavimo komisijos.

Pastarajai komisijai skiriama ypac didelė reikšmė, nes ji turėsianti nustatyti konferencijos darbu procedūrą-pav., ar nutarimai turi buti priimami dviejų trečdaliu ar paprasta dauguma; kiek kokių komisiju bus sudaryta atskiriems klausimams ir t. t. Nuo reguliavimo komisijos nutarimu žymia dalimi priklausysianti tolesnė konferencijos sekmė.

I reguliavimo komisija ieina visu 21 valstybės delegaciju atstovai. Pirmasis slaptas posėdis ivyko liepos 130 d. priespiet. Komisija, Byrnes pasiulius, nutarė, kad tolesni jos posėdziai busia viesi, Molotovas paneigė gandus, buk jis priesinesis posėdziu viesumui.

Liepos 30 d. popiet ivyko antrasis konferencijos plenumo posėdis, apsiribojęs izanginėmis delegaciju pirmininku kalbomis. Kalbėjo Byrnes, pabrėžęs Amerikos Jungtiniu Valstybiu pasiryzima nenuilstamai siekti susitarimo, kad ir jis nebutu tobulas, — Attlee, kuris trumpai pareiskė vilti, kad konferencija issklaidysianti „pilkojo žmogelio baime pries nauja pasaulini kara“, — Kinijos delegatas, kuris pageidavo, kad nugalėtojai laikytusi karo metu duotu pažadu ir nustatyti teisingas taikos sąlygas, kurios neduotu progos reakciniams gaivalams vėl pakelti galvas pralaimėjusiose salyse.

Nors Vokietijos ir Austrijos klausimai neieina i Paryžiaus konferencijos dienotvarkę, pats gyvenimas vercia juos spresti nelaukiant busimuju konferenciju.

Vokietijos ukinė suirutė, kurios pašalinimas pasirodė neimanomas dėl Vokietijos suskaldymo griežtai atitvertomis zonomis, privertė Amerika griebtis drastisko žygio-pasalinti ukines uztvaras bent tarp tu zonų, kurios sutinka bendradarbiauti.

I Amerikos kvietima tuojau atsiliepė Didžioji Britanija. Tuo budu artimiausiu laiku britiskoji ir amerikonskoji zona bus sujungtos ukiskai. Tepka laukti, kad ir ju administracija bus suvienodinta.

Ta proga angli laikraštis „Times“ raso: nėra žymiu, kad ir Rusija bei Prancuzija pasektu siuo pavyzdziu. Laikraštis ispeja prancuzus, kad ju siekimas skirti savo nedidele zona nuo likusios Vokietijos butu trumparegiska politika.

Siuo metu vyksta konfliktas tarp Austrijos vyriausybės ir sovietiniu okupacijos organu. Mat, sovietinėje Austrijos zonoje yra dauguma didziuju Austrijos imonių. Sovietai pareiskė nora jas perimti kaip reparacijas — tuo pretekstu, buk jos buvusios vokiskos. Savo laiku Vokietija, prijungusi Austrija, faktiskai perėmė savo zinion ir investavo savo kapitalus i visa reikšmingesne Austrijos pramone. Taigi, visa ta pramonė dabar atitektu sovietams. Austrijos parlamentas, nepaisydamas Sovietu notu, nutarė tas imones sunacionalizuoti, atseit perimti Austrijos zinion. Kaip raso „Le Monde“, „Austrijos parlamentas nebutu taip pasielgęs, jei nebutu gaves atitinkamu patikiniimu is kitu didziuju valstybiu“ (is Londono ir Vasingtono). „Taigi, žymiai pasunkejo padėtis tarp Austru ir Sovietu, o netiesioginai padidėjo itempimas ir tarp keturiu okupuojanciuju valstybiu.“

RUOSKIMES

Nelaukti ivykiai suardė musu ramų gyvenimą, sumaikino kiekvieno lietuvių planus-uzsimojimus ir kartu medžiagiskų turtus. Didesnė musu dalis išbėgo taip kaip stovi, — negalėjo net reikalingiausių daiktų pasiimti. Kita dalis kad ir spėjo pasiimti, tai per visokias nelaimės irgi neteko. Karo pabaigos sulaukėme alkani ir pusplikiai. Gerasirdė UNRRA-os ranka pavalgydino ir saip taip aprenge. Beveik nėra lietuvių, kuris nenesiotu dovanotu drabužių. Nesiojam vokiskais, nesiojam amerikoniškais ir kanadiškais. Kas kaip sugebėjo, prisitaikė ruba, prisirinko tinkama apava ir gyvena, — vaiksto, kruta. Bet akylesniam stebėtojiui ne karta ateina galvon mintis: kas bus toliau?

Dabar mes gyvename tik su ta diena, o rytojų visai maza tesirūpinam. Musu kasdieniniai pasnekečiai sukasi apie maistą, apie kainas, spekuliacija ir neretai... apie „namine“. Kartais nugirsti diskutuojancius apie eventualia emigracija is Europos ir apie gyvenimą tose salyse. Reikia pastebėti, kad labai pavirsutiniskai ir lengvai sprendžiami isikurimo galimūmų ir gyvenimas tenai.

Lietuvius tremtinis pagal socialinę padetį galima butu (su mazomis isimtims) suskirstyti i 3 kategorijas: darbininkus, ukininkus ir inteligentija. Gal dar butu galima skirti ir ketvirtąją grupę — prekybininkus.

Pradėkime nuo darbininkijos. Ja daugiausia sudaro jaunimas, kuris tėvynėje dar nespėjo tinkamai atsistoti ant kojų. Išeivijos darbininku didesnė dalis yra žemės ūkio darbininkai. Pramonės ir statybos darbininku daug neturime. Amatininku taip pat labai mazai.

Inteligentijos tarpe turime gydytojų, inžinierių, kurių specialybė visur pritaikoma, jeigu ju teisės bus

legalizuotos-sunormuotos atitinkamais patvarkymais. Kitu gi, kaip tai mokytoju, buhalteriu, rastiņu darbuotoju, policijos pareigūnu, karininku ir t. t., padėtis labai neaiški. Sverbiausia kliūtis: kalba. Dabar daugumas mokomės anglų kalbos. Tas labai gerai, bet antra vertus mes nesam užtikrinti, kad emigruosim i angliskai kalbancius kraštus. Todėl paskutinės grupės inteligentu ir ne kvalifikuotu darbininku padėtis bus labai sunki. Teks dirbti sunkiausias ir maziausias atlyginamas darbas. Yra aišku, kad specialistu ir amatininku padėtis bus geriausia.

Sesis metus siautė karas, sesis metus gyvenimas ėjo nenormalia vaga. Dėl karo daug kur sugriauta, — daug kas reikia atstatyti. Tam reikalinga kvalifikuotu darbininku. Kiek tenka is užsienio spaudos patirti ir matyti is aplinkos gyvenimo, didžiausias pareikalavimas yra specialistu-amatininku. Jau ir taikos metu geri amatininkai turėjo darbo ir gerai gyveno, tai dabar tuo labiau jie bus branginami.

Po pirmojo pasaulinio karo Lietuvoje buvo sukrusta kuo greiciausiai steigti mokyklu. Bet, deja, buvo pristeigta tik gimnaziju ir seminariju. Apie amatu mokyklas buvo kiek uzmirsta. Tik keleta metu priesi kara pradėta rūpintis amatais. Steigiamos amatu mokyklos, rūpinamasi propaganda. Bet karas viska sutrukdė. Baigėsi karas ir mes tremtiniai susirinkome i stovyklas. Jau antri metai dykinėjame ir nieko neveikiam. Tiesa, dalis dirba prie okupacinės kariuomenės pripuolamu darbu. Tas labai gražu. Bet didelė dalis nieko nedirba, o jei ir užsiima kuo nors, tai labai nepozityviu darbu.

Vėl suskatom kurti gimnazijas, sporto kursus, meno studijas ir kita. Bet vėl uzmirstame amatus. Kodėl nesusirūpinanti steigimu ivairiu amatu mokyklu ir kursu: siuvėju batsiuviu, staliu, murininku, saltkal-

viu, dazytoju ir kitu. Sis tas jau yra irgi daroma, ir tai gana rimtai paremia ir musu globėjai. Is to turėtume dvejopa nauda: pasiruostume eventualiai emigracijai ir apsirūpintume dabar. Juk niekas neužgincys, kaip sunku dabar prisiprasyti pas batsiuvi reikia daug prasyti, reikia ilgai laukti, o svarbiausia-atlyginimas. Juk tiesiog pasakiskās atlyginimas imapt dabartinį laiką. Kostiumo pasiuvimas iki 4—500 RM. pinigais, zinoma, gali mōkėti ir produktais: jie nepirkti ir nieko nekainuoja bet turi nevalgyti, o nesti uz darba. Tas pats visur.

Sis nenormalus reiskiny dingtu kiekvienoj stovykloj, kur tik butu parengta amatininku. Besimokantieji amatininkai turētu gera parktika, o žmonės butu didelė nauda. Drabužius, avalinę juk gauname jau pagaminta-pasiuta. Beveik kiekvieną drabužį reikia pertaisyti-pritaikinti. Avalinė gaunama panesiota ir reikalauja greito remonto. Be to, atsiminkim, kad ne visi turime kisenėse tukstanciu, kad galėtumėm simtais mōkėti. Pav., yra moteru su keleta mazu vaikų. Is kur ji gali uzmōkėti? Mōkėti produktais! Tai reiskia atitraukti nuo mazu vaikų (kurie ir taip ne kazin ka gauna) burnos ir nesti amatininkui spekuliantui.

Si padėtis yra rimta ir saukiasi greito patvarkymo. Zinoma pradžia sunki, bet esant lietuviskam uzsispjrimu,iskas yra galima nugalėti. O baigus kursus, nuvaziavus i kuria nors svetima valstybę, visuomet bus legviau gauti darbo ir turėti geresni pragyvenima. Specialybė samato mōkėjimas nereikalauja ir gero kalbos mōkėjimo, svarbu gerai dirbti, buti rimtu, saziningu, o gyvensi neblogai. *Pramatnis.*

TEVYNEI LIETUVAI

As prisimenu Tave, mano Tėvyne, mano gimtoji zeme. Is mano atminties Tu neiseini nei diena, nei nakti.

Ryta atsikėles, palikes naktuzės sapnus, zvelgiu i rytu puse, kur saulutė kyla pro sudauzytus miestus, pro sugriatus fubriku kaminius. Ten toli, toli, kur saulutė paberia rausva varsa, rodos, matau Tave.

Vakare, atsigules nakties poilsui, uzmerkes akis vėl matau Tave, vėl vaikstau po Tavo klonius, po kaimelius, braukiu rases nuo Tavo pievu smilgu ir zolynu.

O taciau kiekvieņa valanda mane grazina tikroven. Jauciu, mane skiria nuo Taves simtai kilometru nemalonios man žemės.

Apleidau Tave sienui pradalgėse kvepiant, rugeliams po bernelio kojomis svyrant, o siandien, ilgiems skausmo metams praėjus, ar Tau liko istvermingu sunu, kurie krauju papludusioje zemeje valdytu dalgi? Ar liko dukru, kurios tauksėtu klevo staklėse, beausdamos plonas drobėles?

As jauciu Tavo vaikų aimanas. Tai mano broliai, mano sesers dejuoja sunkia priespauda, vilkdami, svetimuju persekiojami.

Liudna, liudna, Tėvyne, Tavo dirvonuose ir mikeliuose....

Nekaltink manes, kad palikau Tave, kad nepriglaudziau pervertos krutinės prie Tavo žemės.

As iskeliauvau ne dėl to, kad susizavėciau svetimuju krastu, kad norėciau nukristi ten, kur nėra vargo.

As iskeliauvau tik dėl to, kad mano jėgos per silpnos Tau apginti, kad mano gyvybe gali zuti be naudos Tau.

Savo gyvybe issaugojau is pavojų kulipkomis zvimbian, bomboms krintant, didziosioms miesto bonioms griuvant. Per alki ir salti isnesiau savo gyvybe tik Tau, mano ūrangi Tėvyne.

Zinau, kad grisiu pas Tave, mano Tėvyne, grisiu prie savo tėvų namu slenkscio, kad nuo Tavo žemės salinciau usnis, dilges, kad vėl kurciau zalias sodybas, plėsciau apžėlusius dirvonus.

As zinau, Tu dar atsitiesi, dar atsikelsi. Vėl zalios rutos, noks obuoliai, paskui zagre žengs tikri Tavo sunus.

Zvelgiu i rytu puse pro didmiesciu griuvėsius, pro svetimus laukus, pro dar smilkstancius nuodegius ir matau Tave, Tėvyne! Tu keliesi is ugnies ir kraujo, isprausta brolių seseru asaromis, tyra kaip gintaras, ismestas Baltijos bangu.

Tavo vaikai renkasi is visu keturiu veju, eina keiliais keleliais, nesa savo jėgas, kerta vartus i Tavo didziaja laisve.

Pr. Enskaitis

SUGRIZIMAS

Ir saulė jam tamsiau svietė, ir svaigzdės ne auksu, zėrėjo ir dienos i nakti buvo panasios svetimoj saly. Kada vėjas gindavo debesi po debesio, kada dienos budavo drėgnos ir miglotos, jam vaidenosi balti, balti tėviskės laukai. Kada vėl saule isplaukdavo i dangaus mėlyne, paberdama i zeme tukstancius aukšnių spindulių, jam vaidenosi jo laukai zalieji ir piemenuko daina.

Jis kaskart darėsi tylesnis, kaskart labiau ji slėgė ant nugaros tampomi maisai.

Vakare parėjes po darbo, nusiprauses purvinas rankas, numetes i kampa didziulius sunkius medinius batus, krisdavo i lova, uzmerkdavo akis ir mintimis nuskrisdavo tėvynės aplankytu. Eidavo jis apsnigtom miesto gatvėm, lipidavo i Gedimino pili, uzeidavo i katedra, vaiksčiojo palei Neri. Aplėkdavo jis visa miesta, visas pazistamas ir mielas vietas aplankydamas. Nueidavo jis i teatra, i pirmos lozės priprasta kampeli. Is ten matydavo visus žmones. Sveikinosi, syposjosi, matydamas tiek daug savo geru draugu ir pazistamu. Visi sveiki, linksni, visi tokie pat, kaip buvo seniau, Nei karas, nei vargas, nei buvo.

Jis dar aplankydamas mintimis brangius sau asmenis ir atsikeldavo suvargusius sanarius istiesti.

Taip bėgo dienos, savaitės ir mėnesiai. Jis kasdiena nesiodavo maisus ant savo pečiu ir kasdiena, parėjes po darbo, skrisdavo mintimis i Lietuva. Jis tylėjo ir laukė. Taciau, rodės, niekuomet neateis diena, kada jis i tėvyne galės sugrįžti. Vis labiau, labiau jo nugara linko prie žemės, vis dažniau, dažniau, juodos mintys uztemdydavo sviesias, dienas, vis silpniau, silpniau vilties kibirkstėlė spindėjo. Jau, rodės, amziams jis liks cia jaucio vietoj maisu tapyti, amziams pasiliks tylinti zmogaus masina.

Vakarais vos parvilkdavo savo sunkias kojas, jau nebeplaudavo purvinu ranku, tik puldavo i lova, ir is suspaustos krutinės issiverzdavo tylus neviltes dejavimas.

Taciau ir jam viena karta svetima saulė auksu suzibo ir jam svetimi pauksčiai daina pragydo. Jis, atsidares langa is savo urvo i pasauli, tyro oro i krutine pritraukes juoku prapliupo. Juokėsi jis dangui, juokėsi laukams, juokėsi toli esanciai savo tėvynei, o asaros tylutėliai nitosi per jo veida, issitaskydamos i lango atrama.

Ir atėjo diena, kada paliko jis savo istremimo vieta ir, isėdės i traukini, skriste i Lietuva nuskrido.

Kada po ilgos kelionės traukinys sustojo pirmoj Lietuvos stoty, jis islipo is vagono, atsiklaupė ir pabuciavo ta juodąją, krauju sulaistą, diena ir nakti ilgesy sapnuota tėvynės zeme. Ir vėl jo skruostais ritosi asaros, si karta krisdamos i juodąją tėvynės zeme.

Valė Marcinkonytė

AR JU KARJERA BAIGTA?

— „New York Herald Tribune“ skiltyse W. Lippman raso: Vokietija demilitarizuojant, klausimas: kas daryti su karininku korpu? Pramonė sukurama ir pritaikoma karo reikalams, kareiviai greit apmokoma, ginklu atsargos nesvarbu, nes ginklai greit sensta. Tuo tarpu karo mokslo ir vyresniųjų stabu neuzimprovizuosi. Kas tad su stabais, kurie liko prie Stalingrado (jie ijungiami i raud. armija) ir kurie paimti Vakaruos. Ar ju karjera baigta? Anaipol, abi pusės ju dar nepamirso. Kai didzvalstybės viena i kita ziuri pro kariniu eventualumu prizma, kai kalbama apie konfliktus, apie sventaji karo zygi ir kitus ginkluotus susidurimus, — Vokietijos rolė dar nebaigta. Vieni konfliktai laiko neisvengiamu, kiti apie ji spėlioja, visi taciau principe jo laukia. Konfliktas prasidės Vokietijoje ir Austrijoje. Nepaisant atominės bombos, vyks musiai ir zemyne, Vokietijoje Cia demobilizuotieji Vokietijos armijos veteranai dar sulos savo vaidmeni. Tai turi suprasti kiekvienas karo mokslo zinovas, o tie, kurie Vokietija nugalėjo, nėra nemoksos. Vokietijos stabai konservuojami kaip zinovu korpas. Vokiečiai kariai planuoja ir lauka. Vokietija nedemilitarizuojama. Sajungininkai pasėjo sėkla, kuri karstame, drėgname savizudisku rivalizacijų klimata gali greit imti dygti.

KELIONĖ

Aloysis Baronas

Apkrito musu veidus suodziai ir tavo sviesius plaukus, ir rankas. Abiem salikelėm silkiniai zydi sodai ir lenkia vysnios, zydincias sakas.

Ir tegirdėt, kaip plieno ratai uzia, o kur islipt, jei mes vis ne namuos? Ir taip vis skubame pro zydinti geguži, be tėviskės padangės melynos.

Ir gal, kai traukinys suzvieges sustos parvėzes i namus, jau bus nukrites sodo silko sniegas ir bus pavasariai praėję jau pro mus.

Ir pasakysi: „Zinai, kaip siandien, pamėnu jaunystės vasara, paskendusią ziedu osi?... Taip skuba, skuba traukinys — gyvenimas ir tėviskėj, gal but, labai vėlai sustos.“

REDAKCIJOS PASTABA

Paskutiniame „A—Z“ Nr. tilpes eilėraštis „Keliaujanti“ yra Jono Kuzmickio Autorių atsiprasome.

IS AMERIKIECIU LIETUVIU SPAUDOS

Is amerikieciu lietuviu spaudos

Amerikos lietuviai kiekviena proga stengiasi informuoti savo skaitytojus apie padėti Lietuvoje, apie terminiu būti ir galimas ateities perspektyvas. Tai, be abejo, turi didelės reikšmės, nes pirmiausia visuomet reikia pažinti esama padėti, kad galima būtų ryztis nauju keliu iškoti.

Kas dabar valdo Lietuva

Apie Lietuvos ministru kabineta „Draugo 151 nr. (liepos 1 d.) rasoma: „Kaip ir visos kitos maskvinio aparato istaigos, dabartinis ministru kabinetas Lietuvoje pasizymi savo *griozdiskumu*. Jame priskaitoma ar ne 15 atskiru ministeriju. Užsienio reikalų (P. Ratomskiš), Vidaus (J. Bartasius), Svetimo (J. Ziugzda), Maisto ir Produkcijos (J. Laurinaitis), vadinamųjų Technisku Kulturu ministerija (V. Aleknavicius), Teisingumo (K. Domaskevicius), Prekybos (Augustinaitis), Pramonės (Taodin), Sveikatingumo (Banaitis), Žemės ir Ukio (Vildziunas) ir net 2 ministerijos miskams (viena auginimui, kita eksploatacijai). Sovietams antru kart Lietuvą okupavus, šio aparato priesakyje ir vėl atsirado *Mecys Gedvila*, kurs Komisarų (dabar ministru) Tarybos Pirmininko titulu šias pareigas eina iki šiol. Kiek anksčiau jo padėjėjo pareigas ėjęs J. Vaisnora, Maskvos isakymu, is pareigu liko atstatytas. Jo vietoje atsirado net 2 padėjėjai: Sumauskas ir Gregorauskas.“

Apie „Užsienio Reikalų Ministerijos“ atsiradimą tame paciam pranesime taip rasoma: „Si ministerija atsirado visai pripuolamai, kai pereitais metais, besitariant San Francisco konferencijai, Maskva užsimojo tarptautiniame forume savo balsus ar ne *sisis kart padauginti*. Sesis ne sesis, bet balsavimo potenciala *trigubai padidinti Maskvai visgi pavyko*. Siandien, kaip zinome, visuose tarptautiniuose forumuose neva atskiro balso teise turi *Rusija, Baltgudija ir Ukraina*. O buvo norėta dar pridėti *Lietuva, Latvija ir Estija*.“

Labai idomu, kad stambi ministeriu dalis yra ne lietuviai, o paprastai is Maskvos importuoti komunistai, kurie pasivadino lietuviskomis pavardėmis: „Lietuviskai skambanciu pavardziu nepaisant, bent 5 Lietuvos ministrai yra tikri is Maskvos importuoti kitataučiai. Tai *Bartasius, Laurinaitis, Augustinaitis, Taodin ir Banaitis*.“

„Taci kokie tie ministrai nebutu, ju itaka valstybės valdymui labai ribota: „Tikrovėje Lietuva valdo ne Komisarų Taryba, o kompartija, komisarų paliekant vien *kompartijos sprendimu techniskais vykdytojais*. Savo ruoztu kompartijos sprendimai veik ismintinai yra pagrįsta SSSR karisko pasirengimo veiksniais.“

Kaip Amerikos lietuviai juokauja

Amerikos lietuviai turi graziu anekdotu apie Lietuvos okupantus. Tas pats laikraštis „Stalincki stebuklai“ straipsnyje raso apie raudonarmiecio ir draugo pasikalbėjimą:

„*Raudonarmietis* (atėmęs is lietuvių mėsai malti masinėle, sako savo draugui): — Radau modernia burzuju katerinka. Dabar kareivinese darysime sokius ir koncertus.“

Draugas: — Na, tai tuoju užgrokime kozacok. Seniai besokome.

Raudonarmietis: — Nu, tak pasuk, draugas.

Antrasis raudonarmietis suka iki suprakaitavimo, bet negaudami balso, ima tikrinti ir, pastebėję mėsos likucius, abu surinka:

— Tak vot, is kur burzujai gauna mesa! Netiketai tapsime sovietu didvyriais, tik tuoju neskime pulko stabui, o tas persius tarybu mokslu akademijai ir kai tenai istirs, tai Stalino genijus tuoju mėsos korteles panaikins.“

Skanduzios žinios is Lietuvos

„Draugo“ 153 nr. (liepos 3 d.) spausdinamas vienos lietuvių moters, pabėgusios is Lietuvos i Pietu Svedija, pranesimas apie padėti Lietuvoje. „Ji sake — trečdalis is 350 i savaite isdeportuojamuju is Pabalcio yra lietuvai Zmones suvezami i Liepojaus koncentracijos stovykla, is kur NKVD isveza juos i Rytus.“

Kitame to laikrascio pranesime rasoma: „Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir kituose Lietuvos miestuose jau pilna rusu. Jie ten uzima lietuviu ir zydu vietas, ir naudojasi tokiomis privilegijomis, koku ir Rusijoje, savo tėvynėje, gyvendami neturėjo. Gyvenimas Lietuvoje esąs nepaprastai sunkus. Viešoje rinkoje nieko negalima gauti. *Juodąja rinka valdo patys rusu oficiozai* ir joje kainos labai aukstos.“

Baigdami skauduji pranesima, raso: „Tragingos Lietuvos gyvenimo padėties akivaizdoje musu pariega yra, kaip sakoma, dangų ir žeme pajudinti, kad gelbėti Lietuvą, gelbėti jos žmones. Mes zinoma, savo jėgomis negalime sulauzyti tos geležinės uždangos, kokia yra apsupta Lietuva, taciau galime ir teise turime reikalauti, kad Amerika ir kitos demokratijos, kariavusios dėl tautu ir visu žmonių laisvės ir gerovės, pareikalautu Maskvos sustabdyti Lietuvoje terora ir istraukti is ten rusu armijas ir snipus.“

NKVD agentu mokykla Rygoje

Kitame straipsnyje rasoma apie NKVD agentu mokykla Rygoje. Jos tikslas — perengti kvalifikuotų agentu is Pabaltijos valstybiu tarpo, kad jie, apsigyvenę DP stovyklose, sektu bet kokia tremtiniu veikla.

Straipsnyje rasoma: „Lietuviu skaičius sioje snipinėjo „akademijoj“ labai mazas. Beveik isimtina lietuviu atstovauja Lietuvoje gyvene rusai. Sovietai sios mokyklos pagalba nori paruosti geru komunistiniu agentu is lietuviu, latviu ir estu tarpo, kurie, pagal Maskvos nurodymus, uoliai darbuotusi raudonosios diktatūros stiprėjimui. Batijos krastuose ir svetur „Akademijoj“ daug dėmesio krepiama, kaip sekliai, nuvyke i vakarine Vokietija, kur baltus gloja amerikiečiai, anglai, prancuzai ir UNRRA, turi elgtis. Jiems nurodoma, kad jie baltu tremtiniu tarpe skleisti piktus gandus, keltu nerima, nėsantaika ir visokiausiais budais zemintu baltu tremtiniu varda kurs amerikieciu, anglu, prancuzu ir UNRRA akys paskutiniuoju laiku labai pakilo. Reikalui esant, agentams isakyta padaryti kriminaliniu nusikaltimu, kad atsakomybė kristu baltams tremtiniam.“

Taciau tie agentai, pasirodo, labai nepatikimi: „Vienas toks lietuvis agentas, Rygos NKVD agentu mokyklos auklėtinis, atsiustas i Vokietija ir pasijutęs esąs saugus, vietoj pavesto snipinėjimo darbu tuoju prisistatė karinės valdzios organams ir viska smulkiai ispasakojo.“

Z. S-as.

TRUMPAI IS VISUR

— „Defilada“ pranesa, kad Vilniaus krasta veikia laisvės partizanai.

— IP ziniomis, per Lenkija nuolat rieda i vakarus brezentais pridengti sovietu sunkvežimiai. Kolonas lydi stipri tanku apsauga.

— AP pranesimu, Varsovoje dirbtinės kojos sunbirzėj atseina 2400 doleriu.

— „Sunday Times“ korespondentas is Varsovos raso: Lenku valdomuose Rytprusiuose toks vaizdas: tyvuliuoja Mozuru ežerai, osia giria, o žmogus? — jis miršta badu, lyg smėkla slankioja be prasmės gražaus krastovaizdzio fone. To nematyti, bet kiekviename zingsny jaučiamas: ant visa ko kybo smugiui paruostas komunizmo bizunas. Eik istisom myliom ir nei plugo nei karvės. Fabriku irengimai isvesti i TSRS. Valstiečiai, kurie cia prievarta atvyko is Vilniaus krasto, nenori kolonizuotis, nes visur besipainioja raudonarmiečiai primena okupacija, o ne isvadina.

— „Observer“ raso: Siandien anglo-saksai turi zymiai didesni pramonės, juru, aviacijos ir moralės potenciala, turi atomine bomba. Sovietu pramonė i vakarus nuo Uralo sunaikinta, o partizaninis sajūdis karo atveju gali buti labai pavojingas. Bet po 2–3 metu gali buti priesingai. Rusija atsistatys vakarus isitvirtins Vokietijoje, pazengs atominės bombos srietyje, sumaikins savo sferoj opozicija ir isplės užsienio penktąja kolona.

— „People“ pranesa: Amerikos spauda didžiūjasi, kad atominė bomba gali pasiekti toli uz Uralo.

— „Observer“ raso: Vatikanas ir Kominternas kiekviename kraste stovi priesais vienas kita musio rikiuotėje. Kas turi daugiau galimybiu per 5 ateinančius metus ideologiskai isiviespatauti Europoje? Esame nuomonės, kad Vatikanas.

— L. Budenz atsisakes is JAV komunistu organo redaktoriaus paraigu ir grizes i katalikybę neseniai Kongreso nariams skaitė paskaita apie komunizmo pavojų civilizacijai ir kulturai. Jis pastebėjo, kad kiekvienas komunistas yra potencialus snipas dirbas JAV nenaudai, pazodiui jis pareiskė: „Komunistu neapykanta religijai aiski visam pasauliui. Nerono zygius pralenkias teroras siaucia anapus geležinės uždangos.“

— Sir Stamley Reed-buvas „Times of India“ redaktorius-pasiulė pralamente, kad UNRRA butu paraginta nutraukti bet koki tarybinės Gudijos ir tarybinės Ukrainos rėmima.

— „Polska Zbrojna“ pranesa, kad Lenkijos vidaus saugumo korpus (taip vadinas lenkiskais NKVD) per metus atliko sitokių darbus: ivykdyta 745 operatyviniai zygiai, likviduota 81 gauja, isblas-kyta 14 gauju, kovose nuzudyta 580 banditu, suzeista 166 banditai ir suimta 11.190 banditu. Is viso is banditu (kas tie banditai mes zinom) atimta: 2013 sautuvu, 611 atomatiniu pistoletu, 686 pistoletai, 20

ZVILGSNIS I PASAULI

— BBC ziniomis, nuo s. m. liepos 1 d. JAV saūsufomos kariuomenėje yra 1,8 mil. kariu, tai yra 250.000 daugiau negu numatė pirminis demobilizacijos planas. „Prieda“ paditavo bendra pasaulinė politikos buklė. Aviacijos minimum apibrėžta 600.000 kariu, o karo laivyno — 437.000 kariu (57.800 karininku, 160.000 juru pėstininku ir t.t.) Karo laivynui skiriama 291 pirmos linijos laivas ir 8400 juru lėktuvu. Naujajame biudžete juru karo laivynui paskirta 5 milijardai doleriu zemyno kariuomenė ir zemyno aviacijai 7,256 milijardai doleriu. Naujoji Amerikos gynybos doktrina, kaip pareiskė gen. Eisenhoweris, turi remtis ko didžiausiu pramonės ir mokslo laboratoriju panaudojimu; taikos metu kiekvienas karys turi buti mokslininkas ir technikas. „Jei siuo metu musu kareivinės nėra sausakimsai prigruštos, tai dar joks musu silpnumas“ — pridurė BBC radijo komentatorius.

Islaidos atominės energijos reikalams biudžete padidintos is 200 iki 375 milijonu doleriu. Gen. Eisenhowero pranesimu, be atominiu bombu, karo atveju gali buti naudojamos bakteriju bombos-dar labiau naikinamasis ginklas. Amerikos okupacinė kariuomenė užjuriuos numatyta 5–10 metu laikotarpiui.

— Maskvos radijas, kalbėdamas apie JAV karo reikalams biudžeta, pabrėžė, kad jis pralenkia visus taikos meto biudžetus.

— Ziniomis is Vasingtono, JAV karo departamentas paruosė plana milijonui kinu kariu apmokyti.

— „New York Times“ ziniomis Amerikos delegatai Paryziuje gauna vis nauju ziniu apie raud. armijos presigrupavima Vokietijos pietrycius ir Jugoslavijoje. Nepaisant dementi, Amerikos ir sajungininku kariuomenė yra paruosties stovyje ir atlieka kitus apsisaugojimo zygius.

Sunkus, bet reikšmingas sprendimas — sitaip Londono spauda ivertino D. Britanijos vyriausybės nutarima ivesti priverstina naujoku kariuomenėnėmima. Nutarimas teliecia 1947 ir 1948 metus, taciau is principo spraga ateities zygiams pralauzta. Sis sprendimas socialistu vyriausbei sunkiai atsiejo. Per ana pasaulini kara D. Britanija keliolika mėnesiu neapsisprendė, ar atsisakyti nuo savanaraiskumo dėsniu. Po 1914-1918 m. karo nuo kariu mobilizavimo is kart atsisakyta. Prasidėjus 1939-1945 m. karui, irgi nenorom mobilizuotasi. D. Britanijos socialistai priverstina naujoku ēmima is seno idėjiskai neigė. Dabartinis parlamento daugumos vadas min. Morrison pirmojo pasaulinio karo metu nuėjo tiek toli, kad net atsisake is viso kariuomenėje tarnauti, nes tai jo mąnymu priestarausja sažinei. Dabar pats to reikalauja. Prem. Attlee, kaip opozicijos vadas, 1939 m. neparėmė Chamberlaino naujoku saukimo projekto, jis grase: „apeluosite i mus, bet apeluosite veltui.“ Dabar ir Attlee ir Morrison ir visa darbo partija priejo isvada, kad jokie zenklai nerodo pacifikacijos artimiausiams metams. Po karo nr. 1, buvo tikrumo, kad tam tikram metui nauja pasaulinio masto suirutė negresia. Siandien to tikrumo nėra, ir socialistai skelbia priverstina naujoku kariuomenėnėmima.

— Admirolo Leahy viešnagė Londone sukėlė ivairiu komentaru. Admirolas yra prezid. Trumano asmeninio stabo sefas ir artimiausias patarėjas karo reikalams. Kelionė yra apgaubta paslaptimi. Oficialiai tepranėsta, kad admirolas matėsi su premjeru Attlee ir kitais D. Britanijos vyrais. JAV zurnalistas Kuh „P. M.“ skiltyse paskelbė, kad adm. Leahy kaip specialus Amerikos pasiuntinys diskutavo visa juru fronta. Visa pirma aptarta priemonės eventualaus karo pries TSRS atveju. JAV radijo komentatorius Drew Pearson pareiskė: „Galiu atidengti paslapti, kad admirolo misija i Londona yra tiesioginai susijusi su eventualiu karu. Admirolas paruosia glaudu JAV ir D. Britanijos stabu bendradarbiavima.“

K. T.

sunk. kulkosvaidziu, 242 langv. kulkosvaidziai, 5 patrankėlės ir kitos karo medžiagos.

— „Combat“ pranesa: Ukrainai partizanai visiskai paralizavo sienos tarp Lenkijos ir Slovakijos judėjima.

— IPE ziniomis is Pragos, tarp lenku partizanų siapus Curzono linijos ir Ukrainu partizanų anapus Curzono sudaryta ginklo biciauslytė ir suderinta kiekvienas veiksmas. Kovose su partizanais dalyvauja reguliarios kariuomenės daliniai.

— „Basler Nachrichten“ ziniomis, partizaninis veikimas Lenkijoje pasiekė toki laipsni, kad sutemus nevyksta joks kariuomenės transportas. Pasitaiko, kad ir dienos metu uzpuolama stiprus lenku ir raud. armijos kariniai transportai.

— „I. P.“ ziniomis, Turkijoje sukonfiskuota britu sluoksniu Kaire leidžiama: ir Turkijai skiriamas „Chif.“ Laikrastyje buvo idėtas straipanis pries gen. Franco Ispanija. Turkijos pasiuntinybė Kaire paasi- kino, kad turkai yra Ispanijos simpatikai, nes Ispanija-tai tvirtovė pries bolsevezma. „K. T.“

NACIAI PREKIAUJA LIETUVA

Niurnbergo teisme paaiskėjo egzistencija slapto punktu vokiečių rusų sutartyje, pasirašytoje Ribentropui esant Maskvoje 1939 m. rugpjūčio 23 ir rugsėjo 28 d. Jau tuo metuėjo gandai, kad vokiečių sovietų nepuolimo paktas iš rugpjūčio 23 dienos apėmė ir susitarimą dėl itakos etritorijose tarp Vokietijos ir Sovietų sienų ir buvo sunku tikėti, kad nutrukus deryboms tarp Sovietų valdžios ir Vakarų valstybių, sutartis tarp sovietų ir Vokietijos būtų apsiejusi be esminių tos rusies garantijų.

Sitas išitikinimas buvo patvirtintas Hitlerio kalboje 17-tą liepos 1940 m., kurioje jis pareiškė, kad galimos Vokietijos ir Rusijos itaku sferos karta jau visiems laikams nustatytos, o taip pat ir jo pareikšime 22-ą kirkėio 1941 m., kuriame jis davė gana tikslūs nurodymus. Dabar, turint abiejų susitarimų tikslus ir žinant pareikšimą Dr. Gauss'o, Ribentropo patarėjo, teisininko, kuris dalyvavo rugpjūčio 23 d. susitarime, — paaiskėja ir pagrindiniai to susitarimo punktai:

Pirmasis susitarimas pavadintas „Slaptas priedinis protokolas“ ir pasirašytas Ribentropo ir Molotovo, buvo toks:

„Nepuolimo pakto tarp Vokietijos Reicho ir STRS. pasirašymo proga, žemiau pasirašiusieji abiejų pusių igaliojiniai isklė griežtai slaptame nuomonių pasikeitime klausima apie abipusį nustatymą interesų sferu tarp abiejų pusių. Tas pasikeitimas privedė prie sekanciu rezultatu:

1. Teritoriniu ir politiniu pasikeitimu atveju teritorijose, priklausanciose Baltijos valstybėms, Suomijai, Estijai, Latvijai ir Lietuvai, Lietuvos siaurinė siena automatiškai tampa siena tarp Vokietijos ir Rusijos interesų sferu, kur abi pusės pripazista Lietuvos reikalavimus i Vilniaus krasta.

2. Teritoriniu ir politiniu pasikeitimu atveju teritorijoje, priklausancioje Lenkijai, Vokietijos ir Rusijos interesai sustiko mazdaug Narevo-Vislės-Sano linijoje.

Klausimas, ar nepriklausomas Lenkijos egzistencija galės būti, einant abiejų pusių interesais, laikoma pageidautina, bus galutinai nuspreistas tik tolimesniu politiniu ivykiu bėgyje. Kiekvienu atveju, abi salys si klausimą isspres draugisku susitarimu.

3. Kiek tai liecia Pietryciu Europa, Rusija is savo pusės pabrėžia savo interesus Besarabijoje. Vokietija is savo pusės pareiskia visiska nesidomėjima sia teritorija.

4. Sis protokolas abiejų pusių bus laikomas griežtoje paslapyje.

Dėl pirmojo punkto Gauss'as tvirtina pareiskima Stalino Munters'ui, latviu uzs. reik. ministeriui, padaryta derybu metu spalio 2 ir 3 d. 1939 m., kada pirmasis vokieciu pasiulymas buves pravedti skyrybų linija per Latvijos teritorija. Pagal Gauss'a, Sovietai rėmė savo reikalavimus linija nukelti i Pietus tuo, kad norėtu gauti neužsalancius uostus Liepoju ir Ventspili. Hitleris telefonu davė nurodymus sutikti su Sovietu pasiulymais.

Dėl trecio punkto, tai jo tikslas patvirtina Ribentropo pareiskima birzelio 23 d. 1941 m., kad Bukovina nebuvo minėta Maskovs derybose, nors tai ne patvirtina jo reikalavimo, kad Sovietu valdzia pareikstu, kad ji niekuomet nedarys pirmojo zingsnio klausimo isklėlimui. Neturint to tuzino nusakyti, kokia tiksliai buvo numatyta demarkacijos linija per Lenkija. Jie is esmės ir nustatė linija, bet tik trumpam laikui. Ji buvo pakeista viesa „Sienų ir Draugingumo sutartimi“ 28 rugsėjo 1939 m. Kai sienos pakeitimasėjo Vokietijos naudai, buvo sutikta, kad Rusija gauna kompensacija. Ju pobudis buvo nustatytas vėl priediniu slaptu protokolu, pasirašytu ta pacia diena. Jo tekstas yra sekantis:

„Slaptasis priedinis protokolas, pasirašytas rugpjūčio 23 d. 1939 m. pakeiciamas savo pirmajame punkte ta prasme, kad Lietuvos teritorija tenka Sovietu Sajungos itakai, tuo tarpu, kai Liublino provin-

cija pereina Vokietijos Reicho itakai, pagal žemėlapi pridėta prie Sienų ir Draugingumo sutarties, pasirašytos šiandien.

Nuo to momento, kai Sovietu valdzia imsis specialiu zygiu Lietuvos teritorijoje, su tikslu pasiekti savo interesus, dabartinė Vokietijos Lietuvos siena bus istiesinta tokiu budu, kad Lietuvos teritorija, esanti i Pietus ir Pietu Vakarus nuo linijos, pa brėžtos pridedame žemėlapyje, atiteks Vokietijai.

Be to antrojo žemėlapio, negalima pasakyti, kiek Lietuvos turėjo atitekti Vokietijai tuo atveju, kai Rusija uzims Lietuva. Tas punktas dar galėjo pareiklauti tolimesniu derybu. Nes, nors Lietuva oficialiai buvo i jungta i Sovietu Sajunga rugpjūčio 3 d. 1940 m., tik sausio 10 d. 1941 m. buvo Maskvoje paskėlbtas sienų sutartis siai teritorijai kartu su gyventoju pasikeitimo sutartimi.

Paskutinis idomus punktas yra tas, kad visa Suomija pacioj pradžioj atiduota Rusijos sferai. Tekstas taciau nepatvirtina exprezidento Ryti pareiskima Suomijos karo nusikaltėliu teisme, kad Rusija sutiko leisti Vokietijai kompensacija, apimancia Aalando salas uz tai, kad jai bus duotos laisvos rankos nustatant Suomijos sienas, kuriu ji reikalavo. Dėl kilmės Sovietu nusprendimo mesti „kolektyvinio saugumo“ politika ir imtis tiesioginiu derybu su Vokietija, Gauss'as pranesa apie Stalino sutikima, kad jo kalba 10 kovo 1939 m. turėjo tiksla pamoti Vokietijai, kad geresni santykiai butu pageidaujami. Jis taip pat pranesa, kad antroji birzelio pusė buvo tas periodas, kuriuo Vokietijos artėjimas prasidėjo.

Bet apie tai dar daug kas lieka paslapyje.

„Manchester Guardian“

SPORTAS

Veda: A. Puzauskas
JAUNUCIU LAIMEJIMAS

Liepos 21 d. Grevenės „Saruno“ jaunuciai krepšininkai rungesi su latviu jauniais. Nors priesai buvo kiek vyresni ir stambesni, musiskiai rungtynes laimejo 29-15. Zaide: Banaitis O, Niurnaitis 7, Liskauskas 8, Valaitis 14, Rudys O, Latviu: Garsnieks 12, Bijons 3, Rus 0, Blombergs 0, Tomlons 0. Smagu yra matyti jaunuosius krepšininkus, kurie stropiai dirba savo trenerio p. Steponaviciaus prieziuroje ir kaskart tobuleja. Kol musu krepšinis tures tokiu uoliu pasekeju, neteks, pergyventi jo auksto lygio nustumimo. 17 liepos Munsterio Studentu krepšinio rinktine vel zaide draugiskas rungtynes su Greveno „Saruno“ krepšininkais. Studentai rungtynes pralaimėjo 56-26, (6-15). Sarumieciu tasku pelne: Puzauskas 18, Karnilavicius 14, Zaloga 8, Steponavicius 8, Kilmistraitis 8. Studentu: Berzdins 8, Laurynaitis 8, Lauwa 6, Vyte 4, Ryntelis 0.

Liepos 25 d. musu krepšininkai vel paklupde latvius audringoje ir permainingoje kovoje. Susilpninta sudetis, kuria musiskiai pasirode aiksteje, daugeliui susirinkusios publikos jau pradžioje rungtyniu numuse nuotaika. Tai dar daugiau pastiprino pirmo kelinio pasekme 15-7 latviu ekipos naudai. Taciau musu krepšininkai iki paskutines minutes nepamete vilties ir ryzo. Nors abu teisejai latviai savo daznai keistais sprendimais kiek imandydami stabde zaidima, taciau lietuviskas atkaklumas laimejo — rungtynes baigesi 26-19 lietuviu naudai. Taskai: Karnilavicius 14, Puzauskas 6, Laurynaitis 4, Vyte 2, Steponavicius 0, Zaloga 0.

ZAIBO TURNYRAS

Liepos 27, 28 d. d. Greveno latviai savo YMCA-os skryiaus atidarymo proga pravede futbolo zaibo turnyra, senjorams ir A klasės komandoms. Turnyre dalyvavo 5 latviu, 2 lietuviu ir 2 lenku futbolo ekipos. Buvo zaidžiama du keliniai po 15 min., o lygiuju atveju nusami penki baudiniai. Senjoru klaseje pirma vieta laimejo Greveno lenku ekipa finalinese rungtynese baudiniais nugalejusi lietuvius 3-2. Antroje vietoje liko lietuviai pusfinalyje laimeje pries latvius 1-0. „A“ klaseje verzesi 5 komandos. Pirmoji vieta teko taip pat lenkams, kurie jau senokai save vadina Westfalijos vice-meisteriu. Tai visai rimta vienuolike, losianti gan aukstos klases futbola ir turinti savo aktyve gan graziu laimejimu. Jie finaliniame zaidime lengvai nugalejo Soesto latvius 5-0. Musu futbolininkai iskriti pusfinalyje pries tuos pacius Soesto latvius pasekme 1-0.

Sekmadieni, 28 liepos po oficialios YMCA-os atidarymo dalies ir po tinklinio rungtyniu, kuriose latviai lengvai sudorojo lenkus 2:0, ivyko pats visos sventes kulminacinis punktas — krepšinio rungtynes lietuviai-latviai. Tur but, dar nekad Grevene krepšinio aiksteliuje netilpo tiek ziurovu, kiek siu rungtyniu metu, latviu ekipoje zaide visa eile nauju, visai nepazistamu zaideju, persikelusiu cia is Soesto. Lietuviskaja publikos dali domino klausimas: neiaugi šiandien musu vyrams nepavyktu?

Ziurovu nerimas persidave ir i zaidėjus ir rungtynės buvo pradėtos su trupuciu nerimo ir nervingumo. Keliais metimais pasikeitus ir apsilus, ziurovu skatinami musiskiai ima vis daugiau spausiti priesa ir sekmingais metimais didina „krepšiu“ skaiciu. Iskovoiamas sesiu tasku skirtumas, kuris issilaiko vasa pirma kelinii. Antrame kelyje vaizdas nepasikeicia. Latviu puolejai sekmingai stabdomi musu gynimo o musu daugiausia tolimi metimai vis dazniau krinta prieso krepšiu. Tik pries pat gala zaidimo, musu ekipoje pastebimas lyg nuovargis, lyg persitempimas, atlyzimas, kuriuo pasinnaudoja latviai ir pasekme susvelnina. Rungtynes baigiasi pelnytu lietuviu laimejimu 43-27. Tai buvo dideles spartos ir dideho atkaklumo zaidimas, issemes ne tikiai zaidejus, bet nuvargines ir ziurovus, kurie savasias ekipas skatino kiek beistengdami. Lietuviams taskus pelne: Puskorius 14, Karnilavicius 10, Petkus 10, Puzauskas 9, Steponavicius 0. Is ekipos tektu pamineti tasku „kalvi“ Puskoriu ir gyneja Steponaviciu, kuris visikai paralizavo pavojingiausia latviu metika Saueri.

Britu zonos lietuviu sachmatininku pirmenybės

Liepos mėp. 12-20 d. Blomberge ivyko lietuviu sachmatininku cempionatas. Amerikieciu zonos atstovai-Arlauskas ir Tautvaisas negalėjo atvykti dėl tuo metu Dilingene vykusio genralinio Dievo pauksteliu patikrinimo. Tuo budu ivyko tikiai Britu zonos pirmenybės, kuriose dalyvavo stipriausieji zonos sachmatininkai lietuviai: Skėma (Blombergas), Repecka (Merbeckas), Stalioraitis (Greven), Monciuskas (Spackenberg), Jurksaitis (Watenstedt), Bucys (Lübeck) ir Sakietis (Gross-Hesepe). Be to, esant mazam dalyviu skaiciui, priimtas dalyvauti (be konkurencijos) vienas stipriausiuju zonos latviu sachmatininku-blombergiskis Darznies, kuris, sekms ir geros formos dėka, surinko 5½ taskus (is 7 galimu).

Turnyro favoritai Skėma ir Repecka apvylysurinko tik po 4 taskus. Siuo kartu jie abu pralose ir Darzniekui, kuri enkstesnėse rungtynėse „nesdavo“, ir dar kitiems konkurentams.

Greveniskis Stalioraitis nuvyko be jokio treningo ir nesitikėdamas parsivesti lauru. Pirmame rate nelaimingai prakiso Sakieciui, kuris is viso turnyre tesurinko ta 1 taska, bet toliau susiėmė ir laimėjo pries visus favoritus-Skėma, Repecka, Darznieka ir Jurksaiti (kuris viso, surinko 3 taskus). Su Buciu (3 t.) ir Monciunsku (2½ t.) sulose lygiomis. Viso surinko 5 t. ir laimėjo-Britu zonos lietuviu sachmatininku cempiono varda.

Po pagrindinio turnyro liepos 20 d. ivyko zaibo turnyras tarp rungtyniu dalyviu (po 2 partijas). Rezultatai: Stalioraitis 11½ t., Repecka 10 t., Darznies 9½ t., Skėma 7 t., Bucys 6 t., Monciuskas ir Jurksaitis po 5 t., Sakietis 2 t.

Turnyra blombergiskiai, vietinės UNRRA-os (dir. p. Defize) nuosirdziai remiami, suorganizavo ir pravedė graziai. UNRRA-os atstovai dalyvavo turnyro atidaryme ir uzdaryme, iteiddami UNRRA-os ir Detmoldo lietuviskuju organizaciju skirtas dovanas pagrindinio ir zaibo turnyro pirmosioms vietoms.

Is idomesniu cempionato partiju galima paminti Repeckos laimėjima pries Skėma (grazi auka karaliaus sparne) ir Stalioraicio laimėjima pries Darznieka. Cia dedame Stalioraicio partijos pries Darznieka pradzia (Stalioraitis lose baltais):

1) d2-d4, Zg8-f6, 2) c2-c4, d7-d5, 3) e4-d5, Zf6-d5, 4) e2-e4, Zd5-f6, 5) Zb1-c3, e7-e5, 6) Zg1-f3, e5-d4, 7) Vd1-d4, Zb8-d7? (klaidai), 8) e4-e5, Rf8-c5, 9) Vd4-4, Vd8-e7? (Zf6 nenori trauktis i g8, o Zf6-h5 netinka del g2-g4, ir zirgas nebetures kur detis), 10) Rcl-e3! (netiketai islosia figura), Rc5-e3, 11) e5-f6, Zd7-f6, 12) f2-e3, 0-0, 13) Rf1-e3, 14) Vc4-d4, Ve3-h6, 15) 0-0, b7-b6, 16) Vd4-d2, Vh6-h5, 17) Vd2-g5, ir toliau baltieji, issikeite valdoves, nesunkiai islose, turedami figura pries du nepavojingus pestininkus.

Turnyro proga buvo nutarta isteigti Lietuviu Sachmatininku Sajunga Vokietijoje, kuri suburtu sachmatu mėgėjus ir pagyvintu ju veikla. Laikinią Sajungos Valdyba sudaro: blombergiskiai Matulionis, Dicpetris, Skėma, be to-Stalioraitis ir Repecka. Sajungos bustinė-Blomberg (Lippe).

Artimiausias sachmatu ivykis bus abiejų zonu lietuviu sachmatininku pirmenybės, kurios ivyks rugsėjo pradžioje.

Reikia tikėtis, kad netrukus subrus ir Greveno sachmatininkai.

Druck: Verlagsanstalt Heinr. & J. Lechte, Emsdetten (Westf.)

Redakt.: V. Kalakauskas. Leid. Lietuviu Komitetas Greven (Westf.)